

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslani knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10—K
pol leta 5—
četrt leta 2-50
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrstico. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

„Hrvatski učiteljski dom“ v Cirkvenici.

Dne 24. marca t. l. je bil v najlepšem delu morskoga kopališča Cirkvenice otvorjen »Hrvatski učiteljski dom«, ki ga je zgradila zagrebška »Učiteljska pripomočna i posmrtna zadruga«. — Ta dom je elegantno zgrajena moderna vila (Ružica) tik solnčnega in skupnega kopališča z lastnim gajem. V domu je 32 moderno urejenih sob z balkoni, terasami in razgledom na divno Jadransko morje. V hiši so hladne in tople kopeli, vodovod, plinova razsvetljava, dobiva pa se tudi vsa oskrba. Cena je dnevno od 2 K dalje. — Priporočamo tovarišem in tovarišicam slovenskim učiteljem in učiteljicam, ki jim je zdravje omajano in ki jim dopuščajo sredstva, da se nastanijo v »Hrvatskem učiteljskem domu«, ako nameravajo odpotovati v Cirkvenico, ki je najlepše hrvaško morskopališče. Naši hrvaški bratje bodo vsakega od nas sprejeli z ljubeznijo in presrčnoštvom. — Prospekte daje brezplačno: Uprava »Hrvatskega učiteljskega doma« v Cirkvenici.

Poziv!

Slovensko učiteljstvo (Kranjsko!) in slovensko šolstvo (Koroško, Štajersko, Trst!) bide danes svoj najsilnejši eksistenčni boj, ki zahteva mož neupogljivega značaja, krepke volje, mladostnega navdušenja in velike ljubezni. Bolj nego kdaj potrebuje naš stan v današnjih razmerah delavcev, ki so si v polni meri svesti svojih velikih nalog in dolžnosti!

Da se zaveda tega tudi naš naraščaj, je pokazal v zadnjih letih že na treh svojih abiturijentskih sestankih. Pokazal je, v koliki meri se je pripravil na svoje kulturno pionirstvo in v kateri smeri hoče delovati v dosego svojih smotrov.

Po lepo uspeh prejšnjih treh sestankih pa pride letos

IV. sestanek

avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih abiturientov in abiturientin.

V dogovoru z vsemi učitelji je sklenil podpisani »Osrednji pripravljalni odbor«, da se vrši ta sestanek

17., 18. in 19. julija t. l. v Ljubljani.

Ker bo priobčen natančen program itak pravočasno po vseh naprednih slovenskih in hrvaških listih, omenjamo samo, da bo sestajal iz zborovanja, koncerta in veselice v veliki dvorani ljubljanskega »Narodnega doma«. Udeležbo so priglasila doslej že skoro vsa avstr. jugosl. učiteljska, in tako upamo, da bo ta izključno stanovski (ne politični!) sestanek dostojna manifestacija naših idej in smotrov!

Podpisani »Osrednji pripravljalni odbor« vabi tem potom na sestanek še enkrat vse avstr. jugoslovanske učiteljske abituriente in abiturientinje, da pokažejo s svojo udeležbo in svojim sodelovanjem, da se zavedajo dolžnosti, ki jih jim bo stavil stan, v katerega vstopamo. Vabimo na sestanek prav presrčno tudi vse bodoče tovariše-učitelje, predvsem mlajše učiteljstvo. Vabimo dalje tudi vso napredno javnost, da pokaže, v koliki meri simpatizira s težnjami našega stanu in v koliki meri nas hoče podpirati na težki, a veliki poti, ki jo nastopamo. Pričakujemo, da se odzovejo temu vabilu vsi v čim največjem številu.

Osrednji pripravljalni odbor.

Opomba: Posebnih vabil ne bomo razpošiljali.

„Slovenskemu Narodu“ v odgovor.

Na ponovni napad v »Slov. Narodu« št. 141 z dne 23. t. m. odgovarja podpisani upravni svet Učiteljske tiskarne sledeče:

1. Članek v Obrambnem vestniku »Učiteljskega Tovariša« pod naslovom

»Liberalci in klerikalci proti Učiteljski tiskarni« ni izšel iz upravnega sveta Učiteljske tiskarne. Nima pa upravni svet Učiteljske tiskarne nobene pravice preprečiti člankov v »Učiteljskem Tovarišu«, ker je ta last »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«.

2. Učiteljska tiskarna je ustanovila »Dan« kot neodvisno glasilo, ki mora biti pisano strogo v narodnem, naprednem in svobodnem smislu. Odprt pa je ta list vsem tistim, ki hočejo v njem razkrivati rane bōdisi te ali one stranke. Na tem stališču bo stal »Dan« tudi vnaprej, in naj bo to »Slov. Narodu« ali nekaterim gospodom okrog njega prav ali ne.

3. Zaradi tega tudi za boj, ki ga je vodila javnost v »Dnevu« proti dr. K. Trillerju, ni odgovorna Učiteljska tiskarna, oziroma njen upravni svet, temveč javnost sama, ki je ogorčena nad činom dr. Trillerja dala duška v edinem neodvisnem listu in tudi dosegla svoj namen.

4. Ultimata, ki ga je sklenil poslani Učiteljski tiskarni izvrševalni odbor narodno-napredne stranke v zadnji svoji seji, do danes še nismo prejeli. Mislimo pa, da so člani izvrševalnega odbora narodno-napredne stranke sami prišli do spoznanja, da nimajo pravice pošiljati nam takega ultimata. Saj izvrševalni odbor narodno-napredne stranke kot politični organ nima nobenega stika z Učiteljsko tiskarno, ki je strogo gospodarsko podjetje. Če pa vendar prejmemo »ultimatum«, ne bomo ostali dolžni točnega odgovora.

5. Edino iz političkih nagibov baje se bavi »Slovenski Narod« z našo tiskarno. Žalostno je, da ti gospodje ne znajo ločiti politike od gospodarskega podjetja. Iz vsega početja se vidi preveč jasno konjsko kopito zavisti nad našim lepim napredkom in razvojem. Naj le bijejo naši nazadnjaški in naprednjaški sovražniki po naši tiskarni; tem tesneje se strnejo naše vrste, in če jih klerikalna hudobija ni mogla streti, jih tudi zlobnost »Slov. Naroda« ne bo.

6. Z ogorčenjem zavračamo očitane »Slov. Naroda«, da lovi Učiteljska tiskarna stare naročnike Narodne tiskarne. Le na dan z imeni in slučajni! Mi pa lahko po-

vemo, na kakšen način se nam je odvzelo že marsikaterega naročnika, kakor: deželni odbor, deželno vladno, šolske tiskovine, mestno hranilnico, magistrat itd. deloma od Katoliške, deloma od Narodne tiskarne, četudi smo bili tuintam najnižji ponudniki. Če je pa slovenska javnost pokazala z obilnejšimi drugimi naročili svojo naklonjenost do Učiteljske tiskarne, je to edinole uspeh našega solidnega in realnega postopanja napram strankam in naklonjenosti javnosti napram naprednemu učiteljstvu. Neljubo nam je poudarjati te reči v javnosti, a prisilil nas je v to »Slov. Narod« s svojimi ostudnimi napadi.

7. Lojalnost in kolegialnost Narodne tiskarne spričuje najbolj dejstvo, da nam ponovno očita v »Slov. Narodu« pomoč, ki nam jo je nudila v neki momentani stiski za papir, katera stiska je nastala zaradi neugodnega trgovskega sklepa. Za to pomoč smo bili Narodni tiskarni hvaležni in smo ji tudi papir do zadnje pole vrnili, oziroma takoj plačali. V pojasnilo javnosti omenjamo, da vlada ta hvalisana kolegialnost pri vseh ljubljanskih tiskarnah, da si pomagajo v stiski s papirjem ali s posejevanjem črk, okraskov itd., ker nobena tiskarna nem ore imeti vsak čas vsega v zalogi, da ustreže kakim posebnim željam naročnikov. A do danes stoji edini primer v zgodovini ljubljanskih tiskarn, da bi se drugi tiskarni ta pomoč vedno in vedno predbacivala in izigravala v njeno škodo. In to dela napredna slovenska tiskarna proti napredni slovenski tiskarni in to celo tista tiskarna, ki smo ji bili tudi mi vedno drage volje na uslugo.

8. Naravnost podla pa je trditev »Slovenskega Naroda«, da čaka Narodna tiskarna že nekaj let na par sto kron, ki jih ima dobiti. Na dan, gospoda okrog »Slov. Naroda« in Narodne tiskarne, z dotičnim računom, ki baje še ni poravnani od Učiteljske tiskarne! Čemu ste čakali par let na to? Ali je morda tudi to vzrok vaše kolegialnosti napram nam?

9. Glede našega gospodarjenja pa vam rečemo: »Pometaj vsak pred svojim pragom! Nam ni mar vašega gospodarstva in se ne vtikamo vanje; zato pa tudi vas nič

LISTEK.

† Prof. Milan Pajk.

O pokojnem prof. Milanu Pajku smo dobili od prijateljske strani te-le vrstice:

Udeležence lanskega »Počitniškega tečaja« spominjam na onega prijaznega gospoda, ki nam je razkazoval in razlagal znamenitosti stare Emone in nas potem s stolpa na Gradu opozarjal na razne znamenitosti Ljubljane in njene lepe okolice. Ta prijazen gospod je bil prof. Milan Pajk, ki so ga dne 19. junija 1913 — v žalost vsem, ki so ga poznali — v veličastnem izprevodu odnesli k večnemu počitku v rodovinsko rakev k Sv. Krištofu.

Splošno se je čul le en sam hvalni glas: »Škoda ga je!«

Da, škoda ga je! To čutimo tudi mi učitelji v današnji brezpravni, težki, kruti dobi!

Pokojnika sem pred nekaj leti spoznal v P. na Gorenjskem, kjer je nekaj veselih in srečnih ur preživel s svojo cenjeno zaročenko. Dobil sem bil od njega tudi poročno obvestilo. Pozneje sva se večkrat v Ljubljani srečala. Ako ga ob taki priliki slučajno nisem opazil in pozdravil, je pa on mene pozdravil. Dasj učen, je bil vendar skromen in prijazen. Čast njegovemu spominu!
K.

Šaljivi prirodoepis slovenskega učitelja.

Na skupnem zborovanju Celjskega in Šaleškega učiteljskega društva v Soštanju dne 1. junija 1913 v svrhu dobre zabave in boljše prebave predaval pri banketu Silvester Košutnik.

Splošne opazke. — Slovenski učitelj se navadno šteje med ljudi, torej med one stvari, ki jih je Bog ustvaril po svoji podobi. Le tuintam ga posamezni zemljani ne merijo s človeškim merilom, ampak ga zapostavljajo med nekaka bitja nižje vrste. Vendar pa so spoznali strokovnjaki, da se ga ne sme vrivati med dvoonožne prežvekovalce, čeprav leto za letom — posebno na enorazrednicah — z nekaterimi izjemami prežvekuje skoraj eno in isto učno snov. Nasprotno so dognali strokovnjaki, da se mora slovenskega učitelja prištevati med sesalce. Kako trdijo prav, razvidimo na primer danes sami na lastne oči, če pogledamo po našem omizju; vsak izmed nas ima pred seboj posodico vina ali piva, iz katere posode z isto vrnemo sesa prikupljivo tekočino, kakor je svoječasno iz materinih prsi sesal mleko.

Slovenski učitelj živi po vseh slovenskih deželah in mu najbolj ugaja slovensko podnebje. Časih tudi zaide v tujino, kjer mora nekaj časa igrati vlogo bele vrane, dokler se ne prilagodi tujim odnošajem;

a taki slučajni so dandanašnji redki. Če že zaide slovenski učitelj v tujino, ostane tudi tam navadno še vedno zvest sin svojega naroda in tudi med tujci čuti s svojimi rojaki; najdejo pa se eksemplari, ki se celo izgube med sosednjim narodom. Znan mi je slučaj, ko se je tovariš prilagodil zgornještajerskim razmeram tako, da je prišel čez dve leti nazaj v Maribor k drugi izkušnji z običajnim zgornještajerskim izgovorom in običajnim zgornještajerskim — »kro-fom«; in vendar je pri razstanku po maturi imel še celo nedolžen vrat z ovratnikovo številko 36.

Razen svojega materinega jezika govori slovenski učitelj še kakšen drug jezik, takozvani drugi deželni jezik. To bi mu moralo navidezno dajati nekako prednost pred onimi učitelji, ki so podkovani le z enim deželnim jezikom. V resnici pa ni tako, ampak se narobe kjerbodi daje prednost enojezično nadarjenemu šolniku. In čemu? — Večjezičnost je v gotovih slučajih namreč veliko hujše zlo nego enojezičnost. Vzemimo primer. Če si slovenski učitelj — kar se pa še ni prigodilo do danes — odgrizne svoj fizični jezik, to je tisti mesnati strok v ustih, ki modulira in omogočuje govor — izgubi obenem oboje deželna jezika, medtem ko nemški učitelj na severu in italijanski na jugu pri tej eventualni nesreči izgubita le po enega. To trditev je na prvi mah slišati sicer kot veliko neumnost, a je v resnici istinita, istinita

namreč ali kot trditev — ali kot neumnost.

Ker ima torej enostavnost v jeziku svoje gotove dobre strani, se izkušajo nekateri učitelji prilagoditi temu dejstvu, izkušajo biti deležni teh dobrot in gledajo z največjo vztrajnostjo, kako bi pozabili — svoj materni jezik. In ko so enkrat tako daleč, da se zde dovolj gluhi napram zvokom domačega jezika, tedaj jim zori pšenica v najlepšem zlatem klasju. Dobre službe in druge ugodnosti se jim stavijo na ponudbo, v intelektualnem oziru se jih cení nad druge tovariše, na ven, na javnost se jih odkljuje — v resnici pa so celo navadna podloga tujčevi peti.

Takoj v začetku sem rekel, da je slovenski učitelj podoben človeku, in ker se kot ljudje dovolj dobro poznamo, nočem torej slovenskega učitelja popisati kakor po šabloni od pet do temena, od zunaj na znotraj, ampak hočem omeniti samo nekatere prirodoepisne posebnosti. — Da ima slovenski učitelj glavo, je znano, čeprav mu dobri sosedji radi očitajo, da stori večkrat to ali ono brez glave. Komur se dozdeva, da bi učitelj ne imel glave, naj bo prepričan, da je to edino le optično varanje. Pač pa se je opazovalo, da učitelji-začetniki radi za trenutke, toda samo za trenutke izgube glavo, kadar vsako leto enkrat kakor strela z jasnega neba nepričakovano stopi gospod nadzornik kot nekak šolski »pontifex maximus« v šolsko

ne briga naše gospodarstvo. Odgovorni smo zanje edino svojim zadržnikom in oblastim, ki strogo čujejo nad nami. Naravno je, da zaradi hitrega in velikega razvoja naše tiskarne nismo mogli biti vedno brez skrbi; a te skrbi so nam izkušali povečati v najvišji meri s svojimi napadi klerikalci, katerim pa se izkušajo v novejšem času pridružiti tudi gospodje okrog »Slov. Naroda«. Vkljub temu pa smo iz majhne tiskarne, ki smo jo kupili pred sedmimi leti, napravili v par letih moderno tiskarno in jo nastanili v lastnem poslopiju, kar menda pač ni znak slabega gospodarstva.

Tudi od naše strani naj bo z današnjim dnevom enkrat za vselej povedano, da nas ni volja prenašati vaših natolcevanj!

Upravni svet Učiteljske tiskarne, r. z. z. o. j. v Ljubljani,

dne 24. junija 1913.

Počesčeni!

Gorenjski Slomškarji se čutijo silno počesčene, ker je pokazala vlada z zadnjim imenovanjem nadzornikov veliko naklonjenost Slomškovi Zvezi. Tako so dejali na zborovanju v Kropi in tako je zapisal tudi katehetski listič. Počesčeni — da, gospodje, pa menda ne preveč! Vlada se je vdala le sili in pretenju. Saj vemo, da je le zaradi pritiska klerikalcev žrtvovala, dasi jako nerada, izbornega šolnika Turka na korist pedagoškemu abecedarju Štruklju. Če si pa gospodje Slomškarji domišljujejo, da je sila in tiranstvo kako počesčenje, pač blagor taki bujni domišljivi ali pa brezmejni neumnosti. Ves svet je trdno prepričan, da se je to imenovanje izvršilo le zaradi strahovitiga klerikalnega pritiska — a gospodje se čutijo zaradi tega izsiljevanja počesčene! Kaj dandanes kvalifikacija, kaj pravica? — Renegat, klerikalec, to je pogoj sine qua non! So pač otročje navmi ti Slomškarji, poleg tega pa brezmejni neumni, ker menijo, da nihče ne vidi za kulise, kjer igra klerikalna strahovlada svojo krvavo žaloigro z naslovom: Krivica! Gospodje Slomškarji! Povejte nam, zaradi česa pa ste počesčeni? Na kaj ste tako ponosni? Mari vam imponira pedagoška nezrelost Štrukljeva ali silna utrujenost in nervoznost Simonova? Počakajte malo in ne hvalite dneva pred večerom, sicer se vam utegne zgoditi, da opeša utrujeni Simon in da odlični pedagog in strokovnjak Štrukelj ustrelj kakega pedagoškega kozla. Da bi bila pa vlada imenovala nova dva nadzornika z bok njih zmožnosti, potem pa, gospoda, klobuk dol! Nismo proti večakom bodisi te ali one stranke, smo pa proti nevednežem in političkim priganjačem, Štrukelj se je sam izrazil, da je poslan še iz važnejših razlogov nego je nadzorništvo. Belokranjsko in Novomeško učiteljstvo je klerikalcem še trd oreh. Spoznali so, da bo treba močnega noža, preden se izluči to jedro iz trde napredne skorje. Šola in njen procvit jim je le postranska stvar, glavno je, spraviti svoje kimanve do boljšega kruha in postaviti zavednemu učiteljstvu — političkega birača. Kakšno korist bo imelo od tega šolstvo — leži na dlani. Kakor se je zgodilo z imenovanjem nadzornikov, takisto se godi tudi v deželnem šolskem svetu. »Tega ne bomo imenovali, ker je Sokol!« — je rekel dr. Lampe pri zadnji seji deželnega šolskega sveta. Isto kakor tam. Izborna kvalificirane učitelje zastopavljajo pedagoškimi abecedarjem, značaje prezirajo, le koristolovci in oni, ki so se prodali za sklado klerikalne leče, najdejo milost v očeh naših zakletih sovražnikov

sobo. Kakorbrž pa minejo prvi trenotki presenečenja, dobe fanti zopet korajžo in s korajžo imajo takoj zopet vsak svojo tikvo natakajeno na pravem mestu.

Ker sem že ravno pri glavi, omenim takoj tudi čutila. Glede teh moram reči, da niso pri vsakem učitelju vsa v isti popolnosti, kakor bi normalno morala biti. To provzročujeta služba in življenje slovenskega učitelja. Oglejmo si čutila po vrsti.

Najbolje razvito je pri slovenskem učitelju po mojem mnenju uho, a ne menim, da bi bilo dobro razvito glede zunanje oblike, glede dolgoti ali velikosti, ampak dobro razvito je glede zmožnosti dobrega sluha in posluha. Povprečno ima vsak učitelj tako dobro uho, kar se tiče posluha, da je na deželi najbolj muzikalčna oseba vceli soseski, posebno če stane na farni orgli in kateri drugi soseski. Pa kako je slovenski učitelj muzikalčen, če ga vzamemo v poštev v posameznih eksemplarih! Ta rad stiska gosli pod brado in jim drga čreva tako milo in srce pretresajoče, da se provzročim ali definitivnim poslušalcem neredko začnejo jeziti lašje; drugi premetuje razne debele in tanke glasove, ki so nakupičeni v klavirju, s tako vnemo, da tavajo nesrečni sosedje kakor pijani okrog; tretji zopet si osnuje celo godbo, ki igra — kadar je pol-

šolstva. Maščevalo se bo to prej ali slej! Nedavno tega sem govoril z nekim Slomškarjem-uskokom in ga vprašal, kako zagovarja ta svoj korak. »Kaj hočeš,« mi je dejal, »denar je denar!« — »Pa značajno to ni,« sem pripomnil. Zmiznil je z ramami, rekoč: »Za to so pa odgovorni oni, ki nas v to silijo.« Tako sodba Slomškarja. Sami priznavajo, da to ni značajno, in zagovarjajo svoj sramotni čin — s silo. Gospodje, pa ne, ko bi bili zaradi tega tudi počesčeni, ker ste se vdali sili? Jeklo se ne vda, prej se zlomi ali zdrobi — tudi značaj se ne upogne, in bodi sila še tako kruta. Kar pa se je upognilo in zvilo — nima več mesta med nami. Mi zaničujevmo take »značaje«, a tam jih časte. Ampak vsa čast in hvala, ki jo uživata tam, ni vredna niti atoma značaja. Narodu, ki se probuja, ni treba učenih enciklopedistov, temveč značajev.

Naj vam, gospodje počesčeni, pokličem v spomin govor, ki ga je govoril dr. Krek v deželnem zboru Kranjskem o priliki proračunske debate dne 31. prosinca 1910. Rekel je, da je bral v duši naroda, da nima svobodomiselnost v Kranjski nobene prihodnosti. »Če je temu tako,« je rekel, »vendar mnogo bolj spoštujemo tiste može, ki so svobodomiselnosti posvetili svoje življenje, ki na njo še sedaj prisegajo, ter so ji žrtvovali nekaj svojega premoženja. Zoprni so mi pa vsi, ki so odpadli v tistem hipu, ko so videli, dva svobodomiselnost nima prihodnosti. Hinavcev ne maramo!«

Gospodje Silvestri, Polaki, Smrdeli, Štruklji et consortes, ki se čutite prizadeti, s temi besedami ste res prav primerno — počesčeni!

Okrajna učiteljska konferenca v Trstu.

V Trstu sta bili letos dve okrajni učiteljski konferenci, in sicer dne 7. prosinca slovenska, 29. in 30. maja pa laška. Ni mi znano, so li tudi laški učitelji brez diet prišli na konferenco, sploh ne vem, če jim glede oddaljavne šol diete pristojne, a to moram naglašati, da so slovenski učitelji gornje okolice, ki bi imeli pravico do potnine in dnevnine, prostovoljno resignirali na dotične zneske, ker jih nihče plačati noče in bi zahteva potnine in dnevnine onemogočila sklicanje konference. Lepe razmere, kajne! Zato se pa tudi nikakor ne morem strinjati z nazori onega gospoda, ki se je (kakor je poročala »Edinost«) zahvalil šolski oblasti, da je dovolila, sklicati konferenco. Če komu, gre zahvala edino le učiteljstvu, ki se je odreklo potnini in dnevnini ter tako omogočilo konferenco. Prepričan sem, da učiteljstvo ni soglašalo s to zahvalo.

Pa mislim sem nekaj drugega omeniti. Slovenska učiteljska konferenca, sklicana menda po kakih osmih letih, je trajala le en dan, dasi je bil dnevni red jako obširen in smo do sedmih zvečer bili zbrani v zbornici; laška konferenca pa je imela na razpolago dva dneva časa. Od kod ta razlika? Ali smo mi manj vredni, ali smatra morda deželna šolska oblast konferenčni dan za dan počitnic, ki jih je treba seveda učiteljstvu čim bolj zožiti? In to le glede slovenskih učiteljev seveda!

Ker že govorim o konferenci, še par besed. Bili so izvoljeni razni odbori in odseki, ki pa se o njih delovanju malo sliši. Zato opozarjam člane konferenčnega odbora, naj vsaj oni sribne, da ne bo treba predolgo čakati na prihodno konferenco; mislim, da bi bilo popolnoma v redu, ako bi še pred začetkom počitnic sklicali sejo

noštevila in ji je on na čelu — s tako močjo, da velja o njej pregovor: »Dober glas seže v deveto vas!« In če se že v deveti vasi morebiti ne razločujejo posamezna godala in pihala, se razloči vsaj — nabijalo ali veliki boben. Učiteljica pa, ki nima ravno razpoloženja do kakega instrumenta, si pomaga iz zadrege in si utešuje muzikalčno lakoto na ta način, da rada popeva. Ne vse, ampak nekatere so res neumorne. Na tešče želodec se že prilaga pesem: »V mraku« — po šoli pa, ko je poleti solnce še precej visoko na nebu, pride na vrsto luna, in sicer prav rada v pesmi: »Luna bije, kladvo zije!« — pardon! — »Luna sije, kladvo bije!« Vendar pa:

kadar deva
milo peva,
raz streh mački vsi zbeže;
tudi ptice
krilatice
plahe daleč odlete.

In v nebesih
po ušesih
še Prešernu grozno je
ter pobesnil
bi — da spesnil
ravno on to pesem je! —

(Dalje.)

tega odbora, drugače se je bati, da bo minulo zopet marsikatero leto, preden bomo zopet imeli okrajno učiteljsko konferenco. Treba bo pa tudi misliti na deželno učiteljsko konferenco, ki bi za Slovence in Hrvatse bila novum, zakaj take menda ne pomni nihče, pač pa so Lahji imeli deželno učiteljsko konferenco pred 3 do 4 leti nekje v Istri. Zopet Lahji! Mi seveda ne potrebujemo konferenc, mi sploh marsičesa ne potrebujemo, n. pr. v Trstu slovenskih srednjih šol.

Šolsko leto se bliža koncu, treba bo vpisati dečke v srednjo šolo, in zopet ne bo iz vse okolice, pa tudi iz Ciril-Metodovih šol v mestu, nobeden deček mogel v srednjo šolo, če ni bil na pripravnici. Vredni smo takih razmer, da, prav res smo jih vredni! Imamo v okolici obilo ljudskih šol, ki so normalno organizirane do petega razreda, a vendar iz vseh teh šol ne pride niti eden deček v Trstu v srednjo šolo. In mi, slovenski učitelji, gledamo to kot fatalisti, svetujemo kvečjemu temu ali onemu očetu, naj da svojega bistroumnega dečka iz naše slovenske šole v nemško v mestu ali v pripravljalnico, drugače pa se nam zdi cela stvar silno naravna.

Ali res ni sredstva, s katerimi bi prisilili našo vlado, da nam da to, kar ponuja Albancem? Ali imamo res tinto v žilah? In če je kdo v Trstu, ki se mu zde zahteve po srednji šoli prezgodnje, ali ni mogoče takih ljudi prepričati o krivi njih ideji?

Storimo vendar zopet kak korak naprej, da ne bo treba iz Trsta pošiljati otrok v šolo v Postojno in Idrijo, kakor se dogaja zdaj. Učiteljsko društvo je tu poklicano, podati iniciativo, drugače nam bodo res lahko očitali marsikaj, kakor se namerava. Pokažimo, da zmoremo tudi mi kaj, četudi smo le učitelji. Naprej za slovensko srednjo šolo v Trstu!

Shod celokupnega slov. dunajskega dijaštva.

Neznatna notica je bila čitati po vseh naših dnevnikih; ta notica med dnevnimi novicami je vabila na shod dne 14. junija celokupno slovensko dunajsko dijaštvo, da se posvetuje o pereči dijaški socialni bedi, da poišče pota od pomoči in da odgovori, ali je za solidarnost celokupnega dijaštva in kako to solidarnost realizirati. Vabilu in osebnim agitaciji se je odzvalo slovensko dunajsko dijaštvo brez razlike struj in strank, v nenavadno velikem številu pa se je odzvalo tudi naše dunajsko podporno društvo, ki je pri njem našla naša akcija nepričakovano zanimanje. Prijetno nas je iznenadilo in nemalo je pomagalo navzoče odposlanstvo podpornih društev, da smo rešili vse preporne točke v smislu solidarnosti, da je bil uspeh shoda popoln. Bodi mu izrečena na tem mestu naša najiskrenejša zahvala.

Vse priprave za uspehi shod je izvršil poseben odbor, kjer so bile zastopane vse skupine, struje in stranke. V tem ozkem krogu smo se bili posvetovali in kovali načrt, v tem ozkem krogu smo dosegli sporazum v vseh točkah. Ali čakal je še forum javnega shoda, načrt je moral pokazati i tuka, da ima v sebi življenjsko silo, da ni le produkt bledikaste sentimentalne želje po slogi, ampak zavestno spoznanje, da je v gotovih vprašanih dijaških stanovskih interesov možno hoditi skupno, da mora tu zmagati politična strpnost. Dejstva so presenetila še največje optimiste, ker akcija pripravljalnega odbora se je posrečila nad vse pričakovanje in postavljeni so temelji za solidarno delo v svrhu odpravljanja dijaške socialne bede.

Shod je otvoril tov. Koder s presrečnim pozdravom odposlanstva našega podpornega društva, zlasti gospoda Luzarja, ki je bil živno aklamiran od zborovalcev. V uvodnih besedah je orisal tov. Koder pomen shoda, utemeljeval mjeza potrebo in poudarjal, da treba solidarnosti celokupnega slovenskega dijaštva, ako hočemo započeti veliko akcijo za odpravo velike mizerije, in je končno apeliral na zborovalce, naj se zavedajo, da nas čaka delo, pozitivno delo, da ni časa in mesta za rekriminatorije minulosti, ki bodi pozabljena, ker čaka nas delo.

Na predlog tov. Lemeža je bil na to sprejet soglasno kot predsednik shoda tov. Koder. Za podpredsednika pa tov. Kobler iz Danice, Lapajne iz Save in Oražem iz Slovenije. Tov. Koder je nato predlagal za častnega predsednika gospoda Luzarja, kar je bilo sprejeto z velikim aplavzem.

Prva točka dnevnega reda je bil referat tov. Ambrožiča o naši akciji na Dunaju.

Naslikal nam je mizerno stanje blagajnice dunajskega podpornega društva, ki je prazna; podal nam je načrt, kako bi se moglo doseči sporazumno delo vsega dunajskega dijaštva s podpornim društvom, izrazil nekaj želji, kako bi se reformiral način podpiranja, plediral za dija-

ško zastopstvo in končno podal še nekaj drugih načrtov, kako bi si pomagalo slovensko dijaštvo na Dunaju samo.

O počitniški akciji je referiral tov. Lemež. Počitniška akcija je prepotrebna, če hočemo izvršiti dunajsko akcijo, ker napolniti moramo blagajnico podpornega društva. V referatu je razložil, kako na eni strani nazadujejo dohodki podpornih društev, kako pa na drugi strani narašča število slovenskega dijaštva od leta do leta in kako se avtomatično vzdiguje odstotki podpore potrebnih dijakov. Dalje je poudarjal dejstvo, da so popolnoma usahnili dijaški krediti pri slovenskih denarnih zavodih, tako da so podporna društva v vseučiliških mestih edino upanje slovenskega dijaka. Treba, da započne slovensko dijaštvo veliko akcijo za svoja podporna društva, ker ona potrebujejo tisočakov. Da se pa to doseže, treba solidarnosti celokupnega slovenskega dijaštva, treba najti način za skupno delo, in to bi bil za počitnice vsedijaški cvetični dan meseca septembra ter dijaška socialna konferenca v Ljubljani, ki postane forum, kjer se lahko posvetuje celokupno slovensko dijaštvo o perečih stanovskih vprašanih.

Nato so se prečitale resolucije in se je pričela debata o njih. Po živahni debati so se sprejele z malimi popravki vse predlagane resolucije.

Zadnja točka je bila volitev provizoričnega odbora, ki vzame vso akcijo v roke, da udeleži resolucije. Za predsednika odbora je bil soglasno izvoljen tovariš Koder. Odbornike pa so imenovali sledeče skupščine: Danica, »divjaki«, Sava, Slovenija, Jugoslavija, Kras, skupina Slovencev v Zvonimiru, socialisti, veterinarji.

Sprejete so bile sledeče resolucije:

I. Slovensko dunajsko dijaštvo vseh struj, zbranih na shodu dne 14. junija 1913, uvažujoč dejstva: 1. da dohodki slovenskih vseučiliških podpornih društev vedno bolj manjšajo; 2. da narašča število siromašnih slovenskih dijakov od leta do leta; 3. da se spričo splošne denarne krize manjša tudi kredit dijakom pri slovenskih denarnih zavodih, je sklenilo, da nastopa solidarno v od pomoč socialne bede celokupnega slovenskega dijaštva.

A. Ker je zbrano dijaštvo mnenja, da je možno izvršiti tako akcijo le tedaj, če pritegne k njej kar največ slovenske javnosti, zato se obrača: 1. na vse slovensko akademično dijaštvo; 2. na slovenske vodilne kroge; 3. na vso slovensko javnost, da se priredi splošen dijaški cvetični dan, katerega dohodki bi se sorazmerno razdelili na vseučiliška podporna društva na Dunaju, v Gradcu in v Pragi.

B. Ker je zbrano dijaštvo mnenja, da ne zadostuje samo akcija za zvišanje dohodkov podpornim društvom, ampak je treba delo za izboljšanje socialnega stanja slovenskega dijaštva fundirati globlje, treba najti forum, kjer bi se moglo posvetovati celokupno slovensko dijaštvo o aktualnih splošnih in specialnih vprašanih dijaškega podpirništva, zato se izreka za prireditev vsedijaške socialne konference v Ljubljani, ki naj se vrši že letos o priliki ljubljanskega dijaškega cvetičnega dne.

II. Slovensko dijaštvo, zbrano na shodu dne 14. junija 1913, smatra za umestno, da aranžira združeno, brez razlike struj in strank v zimskem semestru zabavne prireditve na Dunaju, katerih čisti dobiček naj se steka v blagajno dunajskega slovenskega dijaškega podpornega društva.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje dne 3. julija ob 10. uri predpoldne v okoliški šoli v Ptujju po sledečem vzporodu: 1. Zadnji zapisnik. 2. Dopisi. 3. Poročilo o delegacijskem zborovanju Zveze v Celju. 4. Razgovor o konferenčnih vprašanih. 5. Slučajnosti. Tovarišice, tovariši, pridite vsi! — Ivan Klemenčič, t. č. predsednik.

Ormoško učiteljsko društvo zboruje dne 3. julija v Središči po sledečem vzporodu: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Dopisi in društvena poročila. 3. Poročilo o delegacijskem zborovanju Zveze v Celju. 4. Razgovor o konferenčnih vprašanih. 5. Predlogi in nasveti. Začetek ob pol 11. uri v središki šoli. Na polnoštevilno udeležbo vabi odbor.

Šmarško-rogško učiteljsko društvo ne zboruje 7., ampak 13. julija t. l. ob 1. popoldan pri Sv. Križu. Na vzporodu je razgovor o konferenčnih vprašanih. Ob 11. uri je pevska vaja v šoli. Pesmi bo dolečil pismeno pevovodja tovariš Ozmeč.

Književnost in umetnost.

Odborova seja »Maticе Slovenske« dne 13. junija t. l. — Predsedniku Jugo-